

CENTRAAL INSTITUUT VOOR LANDBOUWKUNDIG ONDERZOEK

Gestencilde Mededelingen

Jaargang 1951

nr 4

VOORLOPIG VERSLAG VAN EEN VEGETATIEKARTERING
VAN HET GRASLAND IN DE ALBLASSERWAARD

Ir Th.A. de Boer
met medewerking van
H.H. de Gooyer

Inleiding.

Volledigheidshalve geven we eerst een kort overzicht van de algemene bodemgesteldheid van de Alblasserwaard, zoals deze op de bodemkaart van Nederland te vinden is. Deze bestaat grotendeels uit klei op veen, waarbij de kleilaag van wisselende dikte is. In dit klei-op-veen-gebied vinden we op vele plaatsen oude stroomkreekjes. Doordat het veen van het klei-op-veen-landschap meer ingeklonken is dan de klei in de stroomgeulen, zijn deze nu als ruggen in het grasland te voorschijn gekomen. Verder liggen op vele plaatsen de percelen hol, hetgeen waarschijnlijk een gevolg is van de grotere oxydatie van het veen in het midden der percelen, wat op zijn beurt weer veroorzaakt wordt door de holle grondwaterspiegel in de zomer. Op de eerder genoemde ruggen en de hogere kanten van de percelen vinden we een iets afwijkende vegetatie, die meer droogte-resistente plantensoorten bevat. Bij het betere grasland zijn dit soorten als *Poa pratensis*, *Agropyron repens* en *Achillea millefolium*, bij het slechtere groeit er meer *Festuca rubra* en vaak is *Agrostis tenuis* van belang. De oppervlakte is echter, per perceel gezien, vrij gering.

In het midden van de Alblasserwaard, in de omgeving van Molenaarsgraaf, Bleskensgraaf en Wijngaarden, vinden we een gebied van $\pm 50 \text{ km}^2$, bestaande uit laaggelegen bosveen. We verkregen aanwijzingen, dat in verschillende polders, in dit bosveengebied gelegen, een hoger aandeel droogte-resistente plantensoorten in de grasmat voorkwam. Misschien zal dit gebied dus in droge perioden een naar verhouding grotere opbrengstdaling dan het andere grasland te zien geven.

Van de andere bodemgroepen komen slechts geringe oppervlakten voor. Zo vallen de kalkrijke stroomruggronden op, die we in het grasland ook weer aan de meer droogte-resistente vegetatie kunnen herkennen. Hier wordt nog al eens *Dactylis glomerata* aangetroffen, wat tevens op een iets hogere kalktoestand wijst (b.v. ten N. van Gorcum). In het uiterste Westen vinden we wat zeeklei, en wel knippige klei en gorsgronden, waarvan een gedeelte als bouwland in gebruik is. Op de knipklei komt geregeld *Equisetum palustre* in het grasland voor.

Behalve de bodemgesteldheid is de structuur der bedrijven van belang bij het opstellen van een plan voor een overzichtskartering. In de Alblasserwaard liggen de boerderijen meestal naast elkaar langs een weg en strekken de landerijen zich in een lange

strook uit, meest alleen naar achteren. Hierdoor kan men een afnemende beweiding en bemesting verwachten bij toenemende afstand van de boerderij.

Werkwijze.

Rekening houdend met de hierboven beschreven factoren, hebben wij een vijftal stroken uitgezocht. Vier hiervan lopen Noord-Zuid, omdat de lengterichting der percelen hier meestal zo is. De stroken reiken van Lek tot Merwede.

Een vijfde strook, gelegen in het Oostelijke gedeelte van de Waard, is onderverdeeld in 'n aantal korte stukken, welke meest lopen van Oost naar West in verband met deze richting der percelen hier ter plaatse.

De breedte van de stroken is gemiddeld 1 km, behalve de verdeelde strook in het Oosten, waarvan de stukken meestal smaller zijn.

Binnen deze stroken zijn, steeds in schuine richting lopende zoveel percelen onderzocht, dat we de vegetatie en de overgangen hierin voldoende konden leren kennen.

Van de onderzochte percelen binnen de stroken werden de type-vormende soorten genoteerd; de zodedichtheid en de hoedanigheidsgraad geschat. Verder werd van ongeveer 10 % der percelen binnen de stroken het gewichtspercentage der voornaamste plantensoorten geschat. Van alle percelen werden indicatorisch belangrijke plantensoorten en lastige of giftige onkruiden opgetekend.

Resultaten.

Aan de hand van de gegevens, in 1949 van de onderzochte percelen verzameld, en aangevuld met oriënterende waarnemingen van het tussen liggende grasland, werd de bijgevoegde kaart samengesteld. We vinden hierop vier graslandgroepen, welke hieronder worden besproken.

Groep I bevat voor $\frac{2}{3}$ grasland van goede botanische kwaliteit. De hoedanigheidsgraad der percelen ligt meestal in de klasse 7.1 - 8 en komt zelfs boven de 8 uit. Lolium perenne is hier een belangrijk gras en maakt vaak de helft der massa uit. De belangrijke grassen, die hiernaast voorkomen, zijn Poa trivialis, Phleum pratense en Agrostis stolonifera. Ook het percentage Trifolium repens is van belang. Op drogere plaatsen, zoals de reeds genoemde ruggen en hoge kanten der percelen, vinden we Poa pratensis in belangrijke hoeveelheid, evenals Taraxacum officinale e.a. on-

kruiden.

Het grasland van groep I wordt meestal als weiland gebruikt. Door de geringe afstand van het bedrijf is de bemestingstoestand, vooral wat de kalitoestand betreft, meestal in goede conditie. Wel zal men op verschillende plaatsen, door een intensievere beweiding en een opvoeren der stikstofbemesting, nog een productie-
verhoging kunnen verkrijgen. Hier zal men echter ook de waterstand bij aan moeten passen en zeker in polders, waar de vegetatie aanwijzing geeft, dat het grasland van droogte te lijden heeft. Met name noemen we de polders Molenaarsgraaf, Gijbeland, Brandwijk, Oud-Goudriaan en Grote Waard (oostelijk deel). Natuurlijk betreft dit niet gehele polders, maar gedeelten daarvan, waar men voorzichtig moet zijn. Hier kunnen alleen verdere detailkarteringen uitsluitel over geven.

Groep II. De botanische kwaliteit in deze groep van graslanden is gemiddeld lager en meer verdeeld over verschillende hoedanigheidsklassen, waarbij de hoedanigheidsgraad varieert van 5.1 tot 7.5. Het komt hier minder vaak voor, dat een bepaalde soort overheerst; meer soorten worden van betekenis, zoals *Agrostis stolonifera* en *Holcus lanatus*, waardoor het grasgewas minder eenzijdig is samengesteld. *Agrostis stolonifera* kan echter wel een enkele maal domineren. De belangrijke soorten uit de eerste groep blijven echter ook hier nog van belang. Het percentage onkruiden neemt iets toe.

We vinden in deze groep ook al geregeld hooiweiden. Hier kan het percentage *Lolium perenne* sterk teruglopen en vinden we *Alopecurus pratensis* onder de belangrijke soorten.

De bemestingstoestand is binnen deze groep nogal variërend maar is toch wel matig tot voldoende te noemen, hetgeen vooral voor de fosphaattoestand geldt. De kalitoestand zal sterk met het gebruik samenhangen. Door een betere algemene bemesting zal men de productiviteit van deze groep graslanden kunnen verbeteren. Wat de waterhuishouding en het intensievere gebruik betreft, geldt hier hetzelfde als bij groep I.

Groep III. Hiertoe behorende graslanden, die, hoewel overwegend van matige botanische kwaliteit (de meeste hoedanigheidsgraden liggen tussen 5.1 en 6), toch in opbrengst nog redelijk kunnen zijn. We hebben meest met hooilanden te doen, waarin *Alopecurus pratensis*, *Poa trivialis*, *Holcus lanatus* en *Bromus mollis* tot de leidende soorten behoren. Over het algemeen komt *Lolium perenne* in voorge-

stand. Men zal deze in de eerste plaats moeten verbeteren, waarbij vooral aan de fosphaattoestand aandacht besteed zal moeten worden. Evenals bij groep III zal meer beweiding of vroeg maaien hier de botanische samenstelling verbeteren en de zodedichtheid opvoeren.

We hebben dus gezien in welke groepen het grasland van de Alblasserwaard ingedeeld kan worden. Binnen deze groepen is een variatie in graslandtypen, maar de verdeling is van groep tot groep anders. Vaak worden goede percelen naast slechte aangetroffen. Dit is een bewijs ervoor, dat een betere bemesting en behandeling de kwaliteit van het grasland kunnen verbeteren. Hierbij doen bedrijfspercelen a.h.w. dienst als objecten van een proefveld.

Waar we tijdens de kartering de strook grasland passeerden, die in de oorlog geïnundeerd is geweest, vinden we nog een duidelijk afwijkende vegetatie. Soorten als *Agrostis stolonifera*, *Phalaris arundinacea* en *Alopecurus geniculatus* maken daar vaak nog een belangrijk onderdeel van de grasmat uit.

No S 822

150 ex.

